

МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП
"НАЦИОНАЛНИ ИДЕНТИТЕТ И ДРЖАВНИ
СУВЕРЕНИТЕТ У ЈУГОИСТОЧНОЈ ЕВРОПИ",
Београд, Историјски институт САНУ, 8-10. децембар 1999. године

У организацији Историјског института САНУ, у Београду је од 8-10. децембра 1999. године одржан међународни научни скуп, чија је тема била "Национални идентитет и државни суверенитет у југоисточној Европи". Ово је била седма по реду међународна конференција у оквиру макро-пројекта *Сусрећ цивилизација на Балкану*, са чијом се реализацијом започело 1994. године, а чији је циљ да се у Београду створи међународни научни центар, који своју будућност види у сталном дијалогу научних средина Балкана, Европе и света.

У раду одбора за припрему овог научног скупа поред угледних имена југословенске историографије: проф. др Михајла Војводића, академика Славка Гавриловића, академика Милорада Екмечића, проф. др Драгољуба Живојиновића, академика Василија Крестића, академика Чедомира Попова, др Радослава Распоповића, др Славенка Терзића (председника Одбора) и др Руже Ђук, учешће су узеле и реномиране колеге из Велике Британије, Француске, Немачке и Русије: др Џон Лафланд, проф. др Жан-Пол Блед, академик Манфред Бур и др Наталија Нарочница.

Поред др Славенка Терзића, директора Историјског института САНУ, који је у име Организационог одбора отворио и поздравио скуп, успешан рад овој конференцији својим поздравним беседама пожелели су и академик Дејан Медаковић, председник Српске академије наука и уметности и проф. др Бранислав Ивковић, министар за науку и технологију у Влади Републике Србије.

Свој допринос раду скупа, поред реномираних југословенских научника, дало је и 35 колега из Аустрије, БЈР Македоније, Бугарске, Финске, Француске, Велике Британије, Грчке, Израела, Италије, Јапана, Румуније, Русије, Шпаније и Украјине.

У свом уводном излагању, др Терзић је указао на то да се Научно веће Историјског института САНУ одлучило да ову конференцију посвети проблемима националног идентитета и државног суверенитета јер

је то велика истраживачка тема историје народа Југоисточне Европе, нарочито у време националног препорода XIX и почетком XX века, а и стога што су то категорије новије европске цивилизације које су данас на највећем искушењу. "Да ли је цинизам", упитао је др Терзић, "говорити данас о националном идентитету и државном суверенитету у Југоисточној Европи?"

Изузетну пажњу научне, али и шире публике изазвали су уводни реферати академика Милорада Екмечића под насловом "Национални идентитет, синтетичке нације и будућност демократије", и академика Василија Крестића, који је своје излагање посветио теми "Типови југословенства - настанак и нестанак Југославије". Академик Екмечић је изнео преглед теорија о нацији као природној појави и о нацији као вештачкој појави, полазећи од става да се у данашње време широко распространила теорија да је нација ствар прошлости и да нација-држава стоји на путу уједињењу човечанства у екомонском, политичким и културном погледу, те да у том смислу и у историјској науци постији дилема о нацији као природној историјској појави и нацији као "артефакту". Академик Крестић је у синтетичком облику указао на типове југословенства који су током XIX и XX века настали код Срба и Хрвата. Он је објаснио разлоге и узроке појаве да су идеје о југословенској интеграцији, настале код Срба, упорно одбациване са хрватске стране као "великосрпске". С друге стране, Крестић наглашава чињеницу да су Срби хрватске интегративне покрете, као што су били илиризам и југославизам, прихватили као истински југословенске, иако они у својој суштини нису били такви. Аутор се такође осврнуо и на оцене титоистичког југословенства, где је, као наглашава Крестић, Друга Југославија била више заснивана на комунистичкој идеологији, него на идеји југословенства, што је, по њему, и довело до драматичног распада Друге Југославије.

С обзиром на велики број учесника овог скупа (близу 60), распон тема које су они елаборирали био је веома широк и обухватао је дуги временски период од VII века до данашњих дана. Тако је на пример било говора о етничком идентитету јужних Словена у периоду од VII-XI века, на основа сведочанстава савременика (Тибор Живковић), Србима као нацији у Хабсбуршкој монархији од средине XVI до средине XIX века, све до проблема преговора у Рамбујеу и Паризу и питања југословенског суверенитета и независности Косова (Карл Казер), суверенитета балканских земаља и правног статуса Косова и Метохије на основама међународног права (Панајотис Харитос), питања односа НАТО савеза и националне државе (Марк Алмонд), затим односа националног суверенитета, људских права и новог светског поретка (Џон Лафланд), питања средње Европе, Балкана и новог светског поретка (Петер Бахмајер), распада Балкана и интеграције Европске Уније (Кристоф Ревејар) и анализе искуства СФР Југославије у решавању националних проблема (Пека Каупала). Веома значајно питање било је садржано у излагању Константина Никофорова насловљено "Да ли је потребан идентитет источне Европе?", а истакнута запажања изнета су у реферату Ели Скопете посвећеном актуелним виђењима Балкана.

Нека од излагања била су посвећена односу великих сила према питању националног идентитета и државног суверенитета у Југоисточној Европи. Тако је Љиљана Алексић-Пејковић говорила о савезу Србије и Бугарске као једном од основа независности балканских народа, Радослав Распоповић о улози великих сила и проблему суверености балканских земаља у другој половини XIX века, Жан-Пол Блед о односу Аустро-Угарске, великих сила и Србије у периоду од 1871-1914, Драгољуб Живојиновић о версајском мировном систему између начела народности и стратегијских захтева, Никола Жутић о односу Ватикана и политичког идентитета Хрвата, а Милан Ристовић о томе како је Трећи Рајх гледао на питање суверенитета земаља Југоисточне Европе током Другог светског рата.

Бројни прилози били су везани за релевантна питања из националне историје српског, али и других балканских народа. Славенко Терзић посветио је свој реферат "косовској вертикали" српског идентитета, Јелена Гускова историјској улози Србије у очувању националног идентитета балканских народа, Сенка Бабовић-Распоповић одразу идентитета Црногораца у раду црногорске народне скупштине, Новак Ражнатовић настанку црногорске државе и њеној национално-политичкој идеологији, Душан Т. Батаковић српском и југословенском идентитету Срба, Љубодраг Димић питању Краљевине СХС и српског државног идентитета, а Милош Ковић генерацији са новим идентитетом, окупљеној око *Српског књижевног гласника* у периоду 1901-1914. Улф Брунбауер је своје излагање посветио питању националне државе и муслиманске мањине у Бугарској, Дан Бериндеи српско-румунским односима у XIX веку, Спиридон Сфетас стварању државе и процесу изградње нације на примеру идентитета славомакедонаца, Жан-Ноел Грандом питању молдавског националног идентитета и односу Братиануа и цара у периоду 1877-1878. година, а Жан Бес румунским политичким прогницима у Паризу, њиховој идеологији и улози у уједињењу и независности румунске нације (1848-1882).

Османистичке теме увек изазивају велико интересовање, јер је реч о грани науке која тек треба да да одговор на многа питања. Стога треба истаћи изузетан значај излагања Тетсује Сахаре о верској структури мешаних општинских већа на османском Балкану током 60-их и 70-их година XIX века, Мирјане Маринковић о танзимату и државностворној идеји "младих Османлија", а нарочито Дарка Танасковића чији је реферат носио наслов "Од османског империјализма до неоосманских амбиција".

Свакако да су изузетан допринос квалитету ове конференције дала саопштења која су имала теоријски карактер, од којих ћемо поменути само неке наслове: "Интелектуалци, изградња нација и стварање државе на Балкану: упоредни модели" (Ефтија Вутира), "Политика и ниҳилизам. Студија о предмету политике" (Квинтин Рационеро), "Схватање суверености државе-нације као основе међународног права и пројекти поновне поделе света у XX веку" (Наталија Нарочницка), "Древност или модерност националног идентитета? Примена разних теорија

на историјско искуство Балкана" (Предраг Марковић), "Улога таутологија у националном дискурсу" (Јанис Какридис), "Лични и национални идентитет и идентитет нације: потреба за дијагнозом" (Бошко В. Поповић), "Еволуција појмова нација, национални идентитет и државни суверенитет у новим историјским условима 90-их година XX века" (Павел Рудјаков), "Оживотворење западноевропског појма нације у Југоисточној Европи" (Будимир Кошутић).

Скуп је био прилика за добру и коректну научну расправу, на коме су се чула и врло опречна мишљења, што свакако представља велики допринос бољем разумевању народа и култура Југоисточне Европе, али и нашем бољем разумевању са другим европским, пре свега научним, срединама.

Мр Ема МИЉКОВИЋ-БОЈАНИЋ